

29.09.2022

Тема уроку. Підприємство як суб'єкт господарювання .

На попередніх уроках було розглянуто особливості ринків виробничих ресурсів та формування доходів власників цих ресурсів. Тепер настав час дослідити виробничий ресурс, що поєднує всі фактори виробництва – підприємництво. Виконуючи роль своєрідного каталізатора, підприємець одночасно є рушійною силою виробництва та посередником, який зводить у єдине ціле інші ресурси для здійснення певного процесу, який може виявитись прибутковою справою.

Зарубіжний досвід і сучасні тенденції економічного прогресу переконливо доводять, що сьогодні без винахідливих ділових людей, без розвитку різних форм підприємницької діяльності подальший розвиток неможливий.

ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Що ж слід розуміти під поняттями «підприємництво» і «підприємець»?

1. Це поняття вперше вжив англійський економіст **Річард Кантильйон** (1680 – 1734 рр.), за визначенням якого підприємець – це людина, яка на свій страх і ризик спрямована до ринкового обміну з метою отримання прибутку.
2. Підприємець на думку **Адама Сміта** (1723 – 1790 рр.) та **Давида Рикардо** (1772 – 1823 рр.), як власник капіталу заради реалізації певної комерційної ідеї та отримання прибутку йде на ризик, компенсацією якого і є підприємницький прибуток. Цікавою є думка про те, що підприємець – це людина, яка планує, контролює, організовує і володіє підприємством. Тож використовуючи сучасні поняття, можна сказати, що в підприємцеві вбачали особу, яка поєднує в собі функції власника капіталу і функції управління цим капіталом.
3. Французький економіст **Жан Батіст Сей** (1767 – 1832 рр.) дав оригінальне тлумачення суті підприємця: це економічний агент, який, комбінуючи фактори виробництва (земля, праця, капітал), «перетягує» ресурси зі сфери низької продуктивності і прибутковості до галузей, у яких вони можуть дати найбільший результат (прибуток, дохід). Більше того, він указував на активний, інноваційний характер підприємництва, пов'язаний не лише з пошуком, але і з необхідністю створення нових факторів виробництва.
4. На межі XIX – XX ст. починається усвідомлення значення і ролі підприємництва. Французький економіст **Андре Маршалл** (1907 - 1968 рр.) першим додав четвертий фактор – організацію. Від того часу поняття підприємництва розширюється, як власне і функції, що йому надаються.
5. Значний внесок у теорію підприємництва зробив відомий американський вчений **Пітер Друкер** (1909 – 2005 рр.). На його думку, під підприємцем слід розуміти людину, яка відкриває свій власний, новий бізнес, створює новий ринок, формує нових покупців.

Тож які можна зробити висновки з наведених економічних учень?

1. Підприємець – це власник капіталу, його керівник, що часто поєднує функції власника з особистою продуктивною працею.
2. Мотивом підприємницької діяльності є отримання прибутку шляхом виробництва економічних благ і їх реалізації з урахуванням попиту на них.
3. Підприємець бере на себе всі види ризиків, які можуть виникнути в процесі виробничої діяльності.
4. Підприємницька діяльність – це інноваційна діяльність. Підприємці привносять на ринок нові товари або послуги, відкривають нові ресурси (або використовують старі на новий лад), сприяють розвитку нових технологій, відкривають нові ринки, реорганізують існуючі підприємства.

Які функції виконує підприємець (назвіть чотири основних)?

Таким чином, підприємець виконує чотири функції, властиві саме цьому виду діяльності: ресурсну, управлінську, інноваційну, ризикову.

Ресурсна функція полягає у тому, що підприємець бере на себе ініціативу поєднання ресурсів у процесі виробництва товару чи надання послуги, організовує виробництво, розподіляє засоби виробництва і трудову діяльність.

Управлінська функція підприємця полягає у прийнятті управлінських рішень на всіх стадіях виробничої та збутової діяльності, здійснення організації, планування, мотивації та контролю виробництва.

Інноваційна функція передбачає здійснення інновацій (нововведень), освоєння нової продукції, нових технологій та нових форм організації виробництва і праці, пошук нових ринків збуту, нових засобів задоволення потреб споживача, перехід від традиційних до нових форм господарювання, які не мають аналогів у господарській діяльності.

Ризикова функція полягає в необхідності прийняття рішень, які спрямовані на досягнення успіху, але не гарантують його через невизначеність та мінливість економічної ситуації. Підприємець ризикує не лише своєю власністю, вкладеними коштами, а й своєю працею, часом, діловою репутацією.

Щоб успішно здійснювати підприємницьку діяльність, підприємцю необхідно знати законодавство, яке регулює цю діяльність у країні. У *Господарському Кодексі України* зазначається, що «*підприємницька діяльність (підприємництво) – це систематизована, на власний ризик діяльність по виробництву товарів, послуг із метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими у порядку, встановленому законодавством*».

За видом (або призначенням) підприємницьку діяльність можна поділити на виробничу, комерційну (торговельну), фінансову (фінансово-кредитну), посередницьку та підприємництво в інформаційній сфері.

Наведіть приклади підприємницької діяльності в різних видах діяльності.

Виробниче підприємництво – це процес господарювання з виробництва товарів, виконання робіт та надання послуг, який здійснюється у сфері матеріального виробництва. Виробниче підприємство з державної точки зору є визначальним, тому що саме в цих підприємствах здійснюється випуск продукції виробничо-технічного призначення та товарів масового споживання, необхідних для домогосподарств, фірм та держави в цілому.

Комерційне підприємництво характеризується насамперед тим, що визначальну роль тут відіграють товарно-грошові та торговельно-обмінні операції, тобто операції й угоди з купівлі-продажу або з перепродажу товарів і послуг.

Фінансове підприємництво є особливим видом комерційного підприємництва. Об'єктом купівлі-продажу в цьому випадку є дуже специфічний товар – гроші, іноземна валюта, цінні папери (акції та облігації). По суті, підприємець має справу з продажем одних грошей за інші.

Для організації фінансового підприємництва створюються спеціальні організації: комерційні банки, фінансово-кредитні компанії (кредитні спілки), фондові, валютні біржі тощо.

Посередницьке підприємництво – це підприємництво, у якому підприємець не виробляє і не продає товар, а випускає в ролі посередника, що пов'язує людей, фірми в процесі товарного обміну, у товарно-грошових операціях. Головне завдання діяльності посередника – поєднати дві зацікавлені у взаємній угоді сторони.

Підприємництво в інформаційній сфері останнім часом набуває дедалі більшого розвитку. В інформаційному обслуговуванні існують підприємницькі структури всіх видів діяльності, від створення програмного забезпечення, обробки та роботи з базами даних до технічного обслуговування і ремонту комп'ютерної техніки та посередництва під час її продажу. Світова практика також свідчить, що перспективними для цієї діяльності є надання оперативної статистичної, комерційної та правової інформації.

В Україні частка різних видів підприємництва у 2009 р. в загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) складала: виробниче підприємництво – 36,92 %, комерційне – 51,74 %, фінансове – 4,22 % і посередницьке – 7,12 %.

Види підприємництва у сфері ресторанного господарства: виробнича, торговельна та посередницька діяльність.

На попередньому уроці учні отримали домашнє завдання - скласти власний бізнес-проект (індивідуально або у групі) за таким планом:

яку сферу підприємницької діяльності ви вирішуєте вибрати і чому;

назва вашого підприємства;

адреса;

хто буде керувати справою (одна людина, компаньйони, виконавчий директор);

кількість працюючих на даному підприємстві;

які проблеми можуть виникати при підприємницькій діяльності в даній справі (конкуренти, попит, ринок збуту тощо).

(Далі учні по черзі представляють свій бізнес-проект і захищають його перед колегами. Захист кожного бізнес-проекту проходить за допомогою комп'ютерної техніки, а також мультимедійної установки.)

(При розгляді бізнес-проекту вчитель та учні ставлять запитання й вирішують кілька важливих моментів:

чому саме цей вид комерційної діяльності вибрав учень?

які перешкоди можуть виникати при створенні підприємства?

конкуренція (дуже важливий момент, тому що практично немає справи, в якій немає конкурентів, але треба вирішити, як краще представити свою діяльність).

Підприємництво – це ініціативна, самостійна діяльність, здійснювана на власний ризик, під власну відповідальність, спрямована на інновації та отримання прибутку.

Здатність до підприємництва є унікальною. Підприємець обирає оптимальну комбінацію чинників в умовах невизначеності, приймає нестандартні рішення та несе за них відповідальність.

Основною функцією підприємництва є суспільна, націлена на задоволення індивідуальних і суспільних потреб; головний принцип підприємницької діяльності – існування конкурентного середовища.

Підприємництво – це тип господарської поведінки, пов'язаний не тільки з новаторством при розробці, виробництві та реалізації благ, але й із ризиком неотримання прибутку та соціального ефекту.

За сферами діяльності розрізняють виробниче підприємництво, комерційне підприємництво, посередницьке підприємництво, фінансове підприємництво (у тому числі страхове підприємництво).

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1.) Тестові завдання.

Як показує зарубіжний досвід, для того щоб суспільство було багатим, потрібно, аби 5 – 7 % його активного населення мало схильність до підприємництва. Які ж вигоди суспільству від підприємців? (Задоволення потреб, сплата податків, створення робочих місць, науково-технічний розвиток; раціональне використання ресурсів).

Передумови розвитку підприємництва:

 економічні;

 політичні;

 юридичні;

 психологічні.

В Україні поширені **три основні організаційно-правові форми** підприємницької діяльності:

- 1) **одноосібна власність;**
- 2) **товариства (партнерства);**
- 3) **корпорації (акціонерні товариства).**

2.) Завдання - скласти власний бізнес-проект (індивідуально або у групі) за таким планом:

яку сферу підприємницької діяльності ви вирішуєте вибрати і чому;

назва вашого підприємства;

адреса;

хто буде керувати справою (одна людина, компаньйони, виконавчий директор);

кількість працюючих на даному підприємстві;

які проблеми можуть виникати при підприємницькій діяльності в даній справі (конкуренти, попит, ринок збуту тощо).

(При складанні бізнес-проекту врахувати кілька важливих моментів:

чому саме цей вид комерційної діяльності вибрали?

які перешкоди можуть виникати при створенні підприємства?

конкуренція (дуже важливий момент, тому що практично немає справи, в якій немає конкурентів, але треба вирішити, як краще представити свою діяльність).

Виконати завдання і надсилаєте мені на електронну адресу до 1 жовтня.

3.) В своїх робочих зошитах записуєте тему і короткий конспект.

Фото написаного конспекту надсилаєте на мою електронну адресу до 1 жовтня.